

Hvad er skizofreni?

Skizofreni er en psykisk sygdom – en sygdom i hjernen - som giver en række karakteristiske symptomer: hallucinationer, vrangforestillinger, forstyrret tænkning og tab af færdigheder med hensyn til initiativ, hukommelse, koncentration, social funktion og følelsesliv.

Forskellige typer skizofreni

Her på ungmedskizofreni.dk taler vi om sygdommen skizofreni, men du skal vide, at der er glidende overgange til andre diagnoser, som har fællestræk med skizofreni. Det drejer sig om diagnoser som skizotypisk sindslidelse (en "mildere" form for skizofreni) og skizoaffektiv psykose (hvor symptomer på skizofreni optræder sammen med symptomer på mani eller depression).

Skizofreni kan også inddeles i forskellige typer, afhængig af hvilke symptomer, der er mest fremtrædende (f.eks. paranoid skizofreni, hebefren skizofreni og simpel skizofreni).

Hvor hyppig er skizofreni?

Omkring 30.000 danskere har skizofreni. Knap halvdelen er i kontakt med det psykiatriske behandlingssystem og godt 5.000 bliver indlagt på en psykiatrisk afdeling i løbet af et år. Livstidsrisikoen for at få skizofreni er én procent.

Hvem får skizofreni?

Årsagerne til skizofreni er ikke fuldt klarlagt. Arvelige forhold har betydning, så man har større risiko for at få sygdommen, hvis nære slægtninge har skizofreni. Sociale belastninger og misbrug kan også øge risikoen. Flere mænd end kvinder får sygdommen, og hovedparten bliver syge i 20års alderen.

Kan man blive rask?

Hver femte (omkring 20 procent) bliver rask og får ikke symptomer på skizofreni igen. Hovedparten – ca. 60 procent - kommer sig mere eller mindre ved hjælp af medicin, samtaler, social støtte og træning. Den sidste femtedel har vedvarende svære symptomer og behov for daglig støtte og hjælp i beskyttede rammer. Risikoen for selvmord er øget blandt mennesker med skizofreni.

Symptomerne på skizofreni og diagnosen

Hvad kræves for at stille diagnosen?

Diagnosen skizofreni kan ikke stilles ved én bestemt undersøgelse – der kræves grundige samtaler om symptomerne mellem den syge, familien og en psykiatrisk speciallæge.

Symptomerne skal have varet **mindst en måned** og **de må ikke skyldes depression eller fysisk sygdom** (f.eks. betændelse eller kræft i hjernen). Undersøgelser (blodprøver, hjernescanning, psykologisk undersøgelse m.v.) kan være nødvendige for at udelukke andre sygdomme.

Hvad er symptomerne på skizofreni?

Mange forskellige symptomer indgår i sygdommen, og over tid har man forsøgt at inddele det brogede billede på forskellig vis. Her på siden taler vi om

Psykotiske symptomer

Når man er psykotisk eller sindssyg, er man ikke i stand til at afgøre, hvad der er fantasi og hvad der er virkelighed. De psykotiske symptomer er

Hallucinationer er helt livagtige sanseoplevelser (f.eks. at høre en stemme, se et menneske, mærke en berøring), som ikke har en ydre årsag.

Vrangforestillinger er forkerte eller utrolige forestillinger, som man holder fast i, selv om der er klare beviser på at de er forkerte, og alle andre tænker noget andet. De handler tit om at blive overvåget eller forfulgt, men den syge kan også mene at hun er helt speciel: f.eks. et idol, en helt eller åndelig vejleder.

Ved Tankeforstyrrelser oplever man, at nogen eller noget forandrer eller forstyrrer ens tanker på en usædvanlig eller unaturlig måde. For eksempel at ens tanker kan høres i radioen, bliver fjernet eller påført, eller at andre kan aflytte eller læse éns tanker.

Psykotiske symptomer kan også forekomme ved forgiftninger og andre psykiske sygdomme end skizofreni. De kaldes også sindssygelige symptomer eller positive symptomer. Ikke fordi de er positive på den gode måde, men fordi de kommer til (+) i modsætning til de negative (-) symptomer ved skizofreni, som betegner færdigheder man mister.

Negative symptomer

De negative symptomer er udtryk for nedsat funktion af følelser, vilje og sprog. De forekommer ved skizofreni, men kan også være led i f.eks. en depression.

Forringet kontaktevne er tab af den almindelige evne til at være sammen med andre mennesker, skabe kontakt og følge de sociale spilleregler.

Nedsat initiativ og energi som gør, at den syge er meget træt og har svært ved at komme i gang med selv almindelige gøremål, f.eks. at komme i bad eller spise.

Manglende interesse for det, man tidligere har været optaget af, f.eks. skole eller fritidsinteresser.

Man taler om **Affektaffladning**, når de almindelige følelsesudsving mindskes eller forsvinder.

Ved **Sprogfattigdom** bliver den syge gradvis mere tavs, har svært ved at finde ordene og udtrykke sig i almindelige sætninger.

Isolationstendens bevirker, at den syge trækker sig fra familie og vennekreds, og helst opholder sig alene.

Kognitive forstyrrelser

Disse forstyrrelser rammer erkendelse, koncentration, hukommelse og tænkning. Koncentrationsevnen er nedsat, og den almindelige evne til at skelne mellem væsentligt og uvæsentligt er forstyrret. Den syge husker dårligt, overvældes af alt for mange tanker (tankemylder) eller er ude af stand til at følge almindelige tankespor, ordbrug og sætning-sopbygning.

Kropslige forstyrrelser

Disse omfatter sære bevægelser, stivnede kropsstillinger og voldsom fysisk uro. Symptomerne kaldes også **Kataton adfærd**.

Symptomer der kun ses ved skizofreni

Nogle symptomer ses kun ved skizofreni – er ét af dem til stede i mere end en måned, kan man stille diagnosen.

Tankepåvirkningsoplevelser indebærer, at éns tanker kan læses, stjæles, udsendes eller kontrolleres af andre mennesker eller magter.

Ved Tredjepersons hørehallucinationer forstås, at man kan høre uvirkelige stemmer, der diskuterer og taler om én i 3. person ("han er grim", "hun er dum").

Når man har Styringsoplevelser, er man overbevist om, at ens vilje er væk, og at man bliver styret af en anden magt eller kraft.

Det kaldes Legemlige påvirkningsoplevelser når kropslige hallucinationer (f.eks. af dyr under huden eller giftsmag) er koblet med vrangforestillinger. Et eksempel kan være, at den syge er overbevist om, at han er ved at blive ædt op indefra af monstre, eller at sygeplejersken kommer gift i maden.

Vrangagtige sansningsoplevelser – betegner en almindelig sanseoplevelse, der udløser en vrangforestilling, som er åbenbaringsagtig, mystisk eller truende. Vrangforestillingen har ofte personen selv i centrum. Eksempel: fordi der lå tre sten ved min cykel, er jeg udvalgt som leder af en hemmelig mission.

Bizarre vrangforestillinger - vrangforestillinger om forhold, som umuligt kan forekomme, og som ikke deles af andre, hverken kulturelt, socialt eller religiøst. Et eksempel kunne være, at den syge er overbevist om, at han har fået indopereret Hitlers hjerne i sit hovede.

Diagnosen F 20 Skizofreni – på lægesprog

I den internationale diagnoseklassifikation ICD-10 er kræves for at stille diagnosen Skizofreni (F20):

- A**
1. Et eller flere førsterangssymptomer eller
 2. Vedvarende »bizarre« vrangforestillinger eller
 3. To eller flere af følgende:
 - a. vedvarende hallucinationer eller hallucinationer med vrangforestillinger uden affektivt indhold
 - b. sproglige tankeforstyrrelser
 - c. kataton adfærd
 - d. negative symptomer
- B**
- Symptomerne skal have varet en måned eller mere
- C**
- Primær affektiv sindslidelse og organisk ætiologi skal udelukkes

Førsterangssymptomer omfatter:

tankepåvirkningsoplevelser,
tredjepersons hørelshallucinationer,
styringsoplevelser,
legemlige påvirkningsoplevelser
og vrangagtige sansningsoplevelser

Ved »bizar« forstås fuldstændig umuligt samt kulturelt uacceptabelt